

Як аграріям застрахуватися від політичних ризиків?

Інтерв'ю з президентом Української Аграрної Конфедерації Леонідом Козаченком

Розмову веде Василь ЗОРЯ

– *Леоніде Петровичу, що, на вашу думку, завважає відновленню аграрного потенціалу України?*

– Потрібно докласти чимало зусиль, що згуртували б представників АПК як на рівні законодавчої і виконавчої влади,

так і на рівні громадських сільськогосподарських об'єднань. Чому діалог у своєму колі розвивається ще мляво? Чому, скажімо, у парламенті не можна об'єднати 72 народних депутатів, які декларують свою причетність до аграрного сектору?

По-перше, тому, що ці депутати прийшли до парламенту з імперативним

мандатом і мають чітку настанову – виконувати вказівки своїх лідерів. І саме через партійну залежність не можуть об'єднатись і відстоювати спільні аграрні інтереси.

По-друге, через надзвичайно високий рівень політизації суспільства і глибоку політичну кризу. Керівникам

фракцій не до якихось галузевих питань. Найголовніше для них – політичне виживання. Тому в парламентській роботі більше популізму, ніж конструктивізму.

А третя проблема полягає в тому, що на сьогодні у державі немає авторитетної сили, яка могла б об'єднати аграрне лобі, зокрема депутатів-аграріїв.

– Ви вважаєте, що Верховна Рада недостатньо працює над вирішенням аграрних питань?

– Профільний парламентський комітет працює непогано. Його керівник Микола Присяжнюк зміг віднайти толерантні методи управління процесами. Він відкритий до спілкування з представниками громадських об'єднань і недержавних структур. Ми підтримуємо діалог, бачимо, що комітет прагне щось зробити, але з об'єктивних причин досягти більшого поки що не може. Розвиток сільського господарства в Україні стримує, насамперед, відсутність чіткої сучасної аграрної політики.

– А якою, на ваш погляд, має бути сучасна аграрна державна політика?

– Основною ідеологією має бути створення сприятливих умов для реалізації потенціалу суб'єктів господарської діяльності. Але річ не лише в дотаціях – передусім треба правильно управляти процесом і дедалі більше коштів виділяти не на дотації, а на реформування, тоді сільське господарство розвиватиметься краще.

Свого часу такі великі аграрні держави світу, як Бразилія, Аргентина, Нова Зеландія взяли інший курс в аграрній політиці – вони відмовилися від дотацій і після проведення реформ у сільському господарстві стали за певними позиціями лідерами світового аграрного ринку. Скажімо, Нова Зеландія посіла перше місце з виробництва вовни, друге – з експорту молочних продуктів й увійшла до п'ятірки найбільших експортерів м'яса. Бразилія, Аргентина та Австралія також стали світовими лідерами з виробництва аграрних продуктів завдяки реформуванню аграрного сектору і, ще раз наголошую, зменшенню дотацій.

– Чи зможуть вітчизняні аграрії виживати без дотацій?

– Що собою являє Україна з її аграрними ризиками? Маємо найродючішу у світі землю, у принципі – сприятливі

кліматичні умови і, порівняно з іншими країнами Європи, найдешевшу робочу силу. Україна – аграрна держава. Вона завжди була житницею Європи. Я розшукав англійський документ, який свідчить про те, що 1882 року наша країна постачала на світовий ринок понад половину експортного зерна.

На жаль, сучасна Україна свій потенціал використовує лише на третину. А тим часом сьогодні, на тлі глобальної продовольчої кризи, вона могла би бути для інвесторів справжнім аграрним Клондайком, у який можна вкладати гроші, сподіваючись на їх примноження. Зацікавлених в інвестуванні чимало, і гроші вони мають. Але щось стає їм на заваді, і через це процес не відбувається.

Таким гальмом для інвесторів є не наше сільське господарство, а наша держава – зона сільськогосподарських ризиків. Хто погодиться вкладати кошти у виробництво зерна й очікувати подво-

«Забезпечувати бідність бідних людей за рахунок інших бідних людей – це неправильний курс»

ення капіталів, якщо не буде впевнений, що йому дозволять експортувати вирощену ним продукцію? Інвестор вагається, а ми – «хворіємо». Три роки поспіль вирощуємо рекордні врожаї, але не можемо дати їм ладу. Маємо хліб, та не маємо, де його зберігати, не знаємо, куди його реалізувати й просто «викидаємо в море». Це бачать і у Європі, і в Америці. Звісно, коштів на те, щоб виростити зерно, а потім викинути його в море, ніхто не даватиме. Ризик, коли влада приймає несподівані рішення, які руйнують бізнес, називається політичним ризиком. І на високому міжнародному рівні такі ризики не вважаються виправданими.

– Чи можна застрахуватися від цих ризиків?

– Можна застрахуватися від несприятливих погодних умов і від цінового ризику – для цього існують різні страхові компанії. А від політичного ризику страхового полісу ще не вигадали...

Я говорив про заборони на вивезення зерна, але ж не дозволяли вивозити і олію, що завжди була стратегічним експортним товаром України. Українським

хліборобам заборонено мати рентабельність, вищу за нуль. Тобто можна працювати з метою повернення коштів, але не отримання прибутку – це стосується, наприклад, випічки хліба. Нам заборонено мати більш ніж одновідсотковий приріст ціни за місяць, навіть якщо ціна на газ та інші енергоносії підстрибує в кілька разів. Ті, хто працює в аграрному секторі, певною мірою почуваються, наче хворі на проказу: прибуток можна отримати скрізь, у будь-якому бізнесі, тільки не в тому, що пов'язаний із сільським господарством.

За всім цим стоять нібито й шляхетні ідеї: таким чином у нас, мовляв, допомагають бідним людям – не дозволяють збільшувати ціни на продовольчі товари, стримують інфляцію, забезпечують стабільність економіки... Однак забезпечувати бідність бідних людей за рахунок інших бідних – курс неправильний. Через це і гроші інвесторів висять над

нами, а впасти в економіку країни не можуть. Усе це (тим більше, коли ми відкриваємо ворота і необмежено ввозимо продукцію інших країн, до того ж, продукцію сумнівної якості) робиться з єдиною метою – знищити власний аграрний сектор і поставити хрест на харчовій та сільськогосподарській галузях.

– Чому уряд, попри всі запевнення й гасла, не захищає ваших інтересів?

– Така в нас виконавча влада. Прикро, але формується вона за партійним принципом. Міністерство аграрної політики є частиною уряду й мусить проводити політику, запроваджувану тією політичною силою, яка здобула на це право.

Чому таких проблем немає в інших, розвинених країнах? Тому що там така міцна нормативно-правова база і вона такою мірою підлаштована під інтереси суб'єктів господарської діяльності, що яка б політична сила не прийшла до влади, поміняти законодавство вона не в змозі – вона може лише розставляти якісь акценти, а не впливати масштабно. Якби там прийняли рішення про заборону експорту вітчизняної продукції, а потім цей продукт довелося б викинути в море – такий уряд притягли б до суду. Це сталося б і в Сполучених Штатах, і в Канаді, і у Швеції... А наше міністер-

ство змушене виконувати волю певних політичних сил і боронитися від недолугих вказівок.

– Перепрошую, але чинний міністр обіймав цю посаду в кількох урядах...

– Так, він адаптується до роботи в кожному уряді. Юрій Мельник набагато кращий за своїх попередників. Нинішній міністр не замикається в собі, часто спілкується з представниками громадських об'єднань, має великий досвід роботи. До того ж за фахом він – аграрій. А те, що міністр вміє рахуватися з різними політичними силами, доводить, наскільки він толерантна людина.

– Ви говорили, що в законодавстві інших країн передбачено кримінальну відповідальність уряду за прийняття неправильних рішень. До того ж, якщо придивитися до країн Заходу – там, коли виникають якісь колізії, одразу ж поблизу таких міністерств з'являються трактори і барикади з овочів...

– Ми теж наразі дійшли до цього.... На жаль, вітчизняні аграрії ще розпрошені. Під час фінансової кризи протести, як правило, відбуваються частіше. Скажімо, металургам заважала логістична вартість на виготовлену продукцію. І вони спромоглися за тиждень вирішити цю проблему, змусивши Укрзалізницю на 30% знизити ціни на перевезення сталі й прокату.

– Як це їм вдалося?

– Металурги мають переконливе представництво у Верховній Раді. Хоча, здавалося б, самих виробників металу в країні небагато – їх можна перелічити по пальцях. На відміну від аграріїв, металурги більш сконсолідовані і мають потужніші фінансові можливості.

Спробуйте, скажімо, примусити металургів працювати з нульовою рентабельністю. Або поставте перед ними умову – не підвищувати за місяць ціну на свою продукцію більш як на 1%. Цього ніколи не буде. Бо в руках невеликої групи людей сконцентровані великі гроші, якими вони «пробивають» у парламенті інтереси галузі.

Аграріїв у країні – тисячі. Звісно, об'єднати таку кількість людей значно складніше. Для того щоб зрушити питання з Укрзалізницею, аграріям довелося двічі винести його на засідання уряду, провести чотири наради в Міністерстві транспорту, дві – в Укрзалізниці, дві – в Антимонопольному комітеті. Але знизити тарифи за перевезення продукції так, як це за один тиждень зробили металурги, ми не змогли.

– Хіба серед українських аграріїв не знайдеться десятка впливових людей, які могли б домовитися між собою і прийняти єдине рішення?

– Уявімо, що народний депутат і колишній міністр Віктор Слаута спробував би провести рішення на підтримку

аграрного сектору за рахунок металургійного або хімічного. Що б із того вийшло? Адже він може говорити про це сам від себе. А від фракції ніколи цього не зробить. Через політичну залежність «десятку» українських аграрних політиків лобювати інтереси сектору дуже важко.

Єдине, чого ми домоглися, – створення страйккому найбільшими громадськими об'єднаннями. Це – Українська Аграрна Конфедерація, Всеукраїнський союз сільськогосподарських підприємств й Асоціація фермерів та приватних землевласників України. Ми розпочали роботу з підготовки загальнонаціонального страйку у відповідь на ситуацію, що склалася на ринку м'яса і на ринку зерна. А коли провели прес-конференцію, уряд нас почув й одразу ж відреагував. Виникла можливість зустрітися з прем'єр-міністром, провести два засідання Кабміну, де було ухвалено 50 постанов щодо підтримки АПК. І внаслідок діалогу ми зняли питання про підготовку страйку.

– Політичні сили теж рахують-ся з аграрним страйккомом?

– Якби ми трималися довше – переконаний, були б пропозиції від різних політичних сил. Напередодні виборів вони скористалися б нагодою заявити про себе. Діалог з урядом триває. Ми відмовилися від страйку, але страйкком не ліквідовано. У разі потреби – знаємо, як захистити свої інтереси.